

KRONIKA**Raziskovalne igralnice na ZRC SAZU**

Ljubljana, 1. 7. 2019

Poleti 2019 so bile na Znanstvenoraziskovalnem centru Slovenske akademije znanosti in umetnosti (ZRC SAZU) že petnajstič organizirane in uspešno izvedene raziskovalne igralnice z naslovom Igrajmo se znanost. V preteklih letih se je potrdila domneva, da se želijo otroci skozi igro predvsem sprostiti, medsebojno spoznavati in družiti, vsekakor pa tudi kaj novega videti in naučiti. Zato je bilo tudi v letošnjem letu organiziranih veliko tematsko raznovrstnih igralnic, ki so jih vodili člani posameznih raziskovalnih inštitutov ZRC SAZU, kakor tudi zunanji sodelavci. Že vsa leta doslej jih oblikuje in koordinira Center za predstavitvene dejavnosti ZRC SAZU pod vodstvom Brede Čebulj Sajko. Delavnice so potekale tri tedne in so bile razdeljene na poljudno-znanstvene vsebine ter namenjene otrokom starih od 6 do 14 let. Vsak teden je bil oblikovan za eno skupino, v kateri je bilo približno 15 otrok. Sodelujoči inštituti in ostali zunanji izvajalci so organizirali svoj tematski dan. Središče igralniškega dogajanja je bila dvorana Zemljepisnega muzeja Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU, glede na temo ter program pa so otroci uporabljali in obiskali še druge prostore in kraje.

Geografski dan smo vodili Primož Gašperič in Erik Logar iz Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU ter Teja Cimperman, profesorica razrednega pouka. Tematika letošnje geografske igralnice je bila raziskovanje mestnih vodnih površin, ki jih je, glede na potrebe in želje meščanov, ustvaril ali preoblikoval človek v različnih obdobjih razvoja mesta Ljubljana. Igralnico smo zato poimenovali »Do vode vsaka pot ne vodi«. Temeljila je na terenskem delu, to je na raziskovanju hidroloških pojavov in njihovih značilnosti na izbranih območjih mesta Ljubljana, kjer so ti pojavi prisotni. Za izvedbo programa smo izbrali naslednje lokacije: ribnik ob tivolski Čolnarni ter preoblikovane struge potokov Glinščice in Gradaščice.

Po uvodni predstavitvi poteka, smo se drug drugemu na kratko predstavili, voditelji pa seznanili otroke s potekom geografskega dne. Skupino je sestavljalo pet deklet in osem fantov, starih med 7 in 14 let. Iz dvorane Zemljepisnega muzeja smo se peš odpravili proti ribniku ob tivolski Čolnarni, ki je zanimiv primer »mestne vode«.

Že na prvi raziskovalni točki so se morali »mladi geografi« najprej »najti« oziroma orientirati v prostoru (slika 1). Pomagali smo si z zemljevidom Ljubljane in kompasom. Ob tem smo mladim raziskovalcem predstavili kartografske značilnosti prikaza površinskih vodnih pojavov ter ostalih kartografskih elementov na zemljevidu.

Pred začetkom terenskega dela smo se razdelili v štiri delovne skupine. Vsaka od skupin je prejela prazen plakat ter posebno tematsko »vodno« mapo z delom načrta mesta Ljubljane in terenskimi listi. Spoznavanje mestnih vod je potekalo s pomočjo vprašanj na vnaprej pripravljenih delovnih listih. Značilnosti vode smo določali tako, da smo izbrali ustrezno dostopno merilno mesto, kjer smo določili globino, barvo in vonj vode, izmerili temperaturo zraka in vode ter s pH lističi določili njeno kislost oziroma bazičnost. Rezultate smo skupaj vpisali na delovni list. Ker smo pri odhodu na teren pozabili na lepilo, smo na prvi raziskovalni točki plakat zasnovali tako, da smo poleg naslova, poti in posebnosti pustili prostor za delovne liste in terenske »dodatke« (na primer listi rastlin, vejice). Gradivo za plakat je nastajalo sproti.

Po izpolnitvi vseh delovnih obveznosti prvega vzorčnega območja, smo se odpravili do druge raziskovalne točke, ki se je nahajala ob potoku Glinščica, v bližini živalskega vrta. Tam smo poleg ostalih nalog izmerili tudi hitrost vode, ki smo jo merili na preprost način. Izmerili in označili smo razdaljo med dvema točkama, v vodo spustili vejico, list ali kaj podobnega ter merili čas, ki so ga omenjeni »plovci« potrebovali od ene do druge točke. S pomočjo dobljenih podatkov smo izračunali hitrost vode v potoku. Rezultate smo pretvorili in primerjali med seboj ter ugotovili, da je bila hitrost Glinščice počasnejša od 1 km/h, kar je veliko počasnejša od povprečne hitrosti hoje odraslega človeka, ki je 5 km/h.

ERIK LOGAR

Slika 1: Orientacija in iskanje raziskovalne točke na zemljevidu.

PRIMOŽ GASPERČ

Slika 2: Hoja po strugi Glinščice.

PRIMOŽ GAŠPERIČ

Slika 3: Izvajanje terenskih meritev na sotočju Glinščice in Gradaščice.

Posebej zanimivo je bilo nadaljevanje poti po umetno preoblikovani betonski strugi spodnjega toka Glinščice (slika 2), ki se vije med pozidanimi zemljišči Viča. Ker so v strugi pred kratkim pokosili rastje, je bila lažje prehodna ter le mestoma ovirana z rastjem, stranskimi dotoki in naplavinami. Iz te »žabje« perspektive so bile hiše, železniška proga, Tržaška cesta in ostali objekti opazovani povsem z drugega gledišča, kot smo ga vajeni kot »navadni« pešci. Po strugi smo hodili do sotočja potokov Glinščica in Gradaščica. Tik za sotočjem se je nahajala zadnja točka, kjer so otroci povsem samostojno opravili vse meritve na potoku Glinščica (slika 3). Ko so vse podatke zapisali v delovni list, smo zbrali še zadnje gradivo za izdelavo plakata. Nato smo pospravili vso opremo, se skozi pokošen nasad invazivnih rastlin dvignili iz struge ter skupaj odšli peš do našega izhodišča v središču mesta.

Plakat so otroci dokončali po kosilu v dvorani Zemljepisnega muzeja. Z risanjem, pisanjem in lepljenjem, so zapolnili prazne prostore tako, da je dobil pečat posamezne skupine z najpomembnejšimi elementi raziskovalne poti. Izdelani plakat je predstavljal glavni rezultat delavnic saj je prikazoval izmerjene in ugotovljene rezultate raziskovalnega dela o vodah, s katerimi smo se srečali na naši poti.

Letošnjo geografsko delavnico smo zaradi razdeljenega termina igralnic v začetku julija in drugi polovici avgusta izvedli le enkrat v juliju. Kljub zanesljivi vremenski napovedi, smo imeli organizatorji pripravljenih več poti. Zaradi napovedanih visokih temperatur in nizkega vodostaja Glinščice, smo lahko izvedli različico poti s pohodom po njeni strugi. Kljub vročini so otroci brez omembe vrednih zadržkov in nasprotovanj sodelovali na raziskovalnih točkah ter prehodili zastavljeno pot.

Primož Gašperič

Poletna šola CEEPUS mreže GeoRegNet na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani: Trajnostna raba regionalnih virov

Ljubljana, 1. 7.–12. 7. 2019

CEEPUS mreža *GeoRegNet* združuje 19 oddelkov za geografijo ali regionalni razvoj iz 11 držav na območju Srednje in Jugovzhodne Evrope. Namen mreže je spodbujanje mobilnosti študentov in učiteljev geografije, organizacija strokovnih ekskurzij in poletnih šol, kar naj bi vodilo do tesnejše geografske povezanosti na pedagoškem in raziskovalnem področju, pa tudi do boljšega medsebojnega poznavanja in sodelovanja v tem delu Evrope.

Organizacijo poletne šole je leta 2019 prevzel Oddelek za geografijo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani. Poletna šola je bila ena od prireditvev, s katerimi je Oddelek za geografijo obeležil 100-letnico geografije na Univerzi v Ljubljani. Z izborom vodilne teme poletne šole, to je »trajnostna raba regionalnih virov«, je Oddelek želel prikazati področja svojega pedagoškega in raziskovalnega delovanja, hkrati pa nasloviti aktualne geografske procese v kontekstu trajnostnega razvoja. Regionalni viri namreč pomembno opredeljujejo razvojne potenciale regij (Černe, Piry in Plut 1984), njihova raba pa je eden od načinov za doseganje ravnovesja med globalizacijo in regionalizacijskimi procesi. Regionalni viri zato postajajo podlaga za oblikovanje drugačnih konceptov blagostanja, ki sledijo načelom trajnostnega razvoja (Plut, Trobec in Lampič 2013). Regionalni viri niso samo okoljski viri (obnovljivi in neobnovljivi), ampak tudi človeški, gospodarski in ustvarjeni viri.

Ključne teme o trajnostni rabi regionalnih virov, ki jih je osvetlila poletna šola, so bili pristopi pri vrednotenju in upravljanju regionalnih virov ter geografski procesi in dejavniki, ki so vplivali na trajnostno rabo ekosistemskih virov, vode, prostora, človeškega kapitala ter institucij, kulture in kreativnosti v Srednji in Jugovzhodni Evropi.

Poletne šole se je udeležilo 21 študentov iz 12 univerz iz 9 držav: Poljske, Češke, Madžarske, Romunije, Hrvaške, Bosne in Hercegovine, Srbije in Severne Makedonije, dodatno pa tudi iz Nemčije. Pri spoznavanju problematike trajnostne rabe regionalnih virov, so jim pomagali predavatelji iz tujine (6 predavateljev iz Češke, Poljske, Bosne in Hercegovine, Združenih držav Amerike), Oddelka (9 predavateljev), pa tudi sodelavci (8) iz drugih organizacij: Društva mladih geografov Slovenije, Službe vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (SVRK; *EUSAIR Facility Point*), Zemljepisnega muzeja Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU, Občine Vitanje, Centra vesoljskih tehnologij Hermana Potočnika Noordunga iz Vitanj, Občine Domžale, Mestne občine Koper in Naravne rezervate Škocjanski zatok.

Svečano odprtje je bilo 1. julija (slika 1). Udeležence so nagovorili dr. Roman Kuhar, dekan Filozofske fakultete, ki je orisal 100-letno delo fakultete – soustanoviteljice ljubljanske univerze, dr. Irma Potočnik Slavič, predstojnica Oddelka za geografijo, ki je predstavila pestro znanstveno, pedagoško in mednarodno delo oddelka, dr. Pavel Ptáček iz Mendlove univerze v Brnu, Češka, novi koordinator *GeoRegNet* mreže ter dosedanja koordinatorica dr. Lučka Lorber iz mariborskega Oddelka za geografijo. Prisotne je pozdravil tudi Lovro Jecl, predsednik Društva mladih geografov Slovenije (EGEA Ljubljana), ki je nanizal dejavnosti, ki so jih za tuje študente pripravili mladi slovenski geografi. Dr. Simon Kušar je nato predstavil obravnavano temo, udeležence poletne šole iz tujine ter povabil k praznovanju 100-letnice geografije na Univerzi v Ljubljani. V popoldanskih urah so študenti nadaljevali program s predavanjem dr. Katje Vintar Mally na temo okoljskih virov ter ogledom središča Ljubljane z dr. Dejanom Rebernikom.

Drugi dan poletne šole (2. julij) so študenti prevzeli teme, ki so jih še posebej zavzeto spremljali celotno poletno šolo. Dan je bil namenjen predvsem predavanjem. Dopoldan so spoznavali ekosistemske storitve (dr. Jiří Schneider, Mendlova univerza, Brno, Češka), posebej ekosistemske storitve obrečne prostora. Z njimi so se seznanili tudi na krajšem terenskem delu ob Ljubljani v središču mesta. Po ogledu Oddelčne knjižnice (vodila ga je Lucija Miklič Cvek), je dr. Irma Poročnik Slavič študentom predstavila problematiko staranja podeželskega prebivalstva.

Tudi tretji dan poletne šole (3. julij) je bil namenjen predvsem predavanjem. Dopoldanski del sta zapolnila dr. Jarosław Działek in dr. Monika Murzyn-Kupisz iz Jagelonske univerze v Krakovu, Poljska. Skupaj so obravnavali kulturo in njeno vlogo pri doseganju trajnostnega razvoja. Po ogledu Zemljepisnega muzeja Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU (ekspozate je predstavil dr. Primož Gašperič), je sledilo popoldne, namenjeno obravnavi problematike degradiranih območij ter njihove oživitve kot orodja za spodbujanje trajnostnega urbanega in regionalnega razvoja (dr. Pavel Ptáček, Mendlova univerza, Brno, Češka).

Četrty dan poletne šole (4. julij) sta prav tako prevzela dr. Jarosław Działek in dr. Monika Murzyn-Kupisz iz Jagelonske univerze v Krakovu na Poljskem. V ospredju sta bila vrednotenje kulturnih in naravnih virov ter problematika naravnih nesreč.

Peti dan (5. julij) so se študenti skupaj z dr. Tajanom Trobce in dr. Simonom Kušarjem odpravili v Vitanje. Celodnevna strokovna ekskurzija je bila združena s sklepno predstavitvijo projekta »Po kreativni poti do znanja« (PKP), ki je naslavljal trajnostno rabo vodnih virov v Občini Vitanje. Dopoldanski program je potekal v Centru vesoljskih tehnologij Hermana Potočnika. Študente sta najprej nagovorila gostitelj, župan Občine Vitanje Slavko Vetrin in predstavnik Centra. Problematiko vodnih virov v Sloveniji je predstavil dr. Tajan Trobec, nato pa so študenti, ki so sodelovali pri PKP projektu, prikazali pristop pri preučevanju vodnih virov ter zasnovane vodne učne poti »Od kapljice do reke«. Po kosilu je sledil terenski ogled na novo zasnovane vodne učne poti (slika 2). Vročina tistega dne je pomagala pri obrazložitvi, kakšna je vloga vodnih virov in kateri so izzivi njihove trajnostne rabe.

Petkov večerni program so prevzeli člani Društva mladih geografov Slovenije, poskrbeli pa so tudi za aktivnosti v soboto in nedeljo.

Ponedeljkov program (8. julij) je potekal v Hiši Evropske unije. Za študente so program pripravile sodelavke Službe vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko in *EUSAIR Facility Point* (koordinatorica dr. Staša Mesec). V ospredju je bila makro-regionalna dimenzija rabe trajnostnih virov. Na delavnici so študenti predlagali različne strategije, pristope in ukrepe, kako za promocijo ter doseganje trajnostnega razvoja ustrezno vključiti relevantne deležnike in splošno javnost. Nalogo so opravili na izbranih primerih rabe regionalnih virov v srednjeevropskem prostoru.

Torek 9. julij je bil ponovno posvečen problematiki funkcionalno neizkoriščenega prostora. Osrednji del je bilo poldnevno terensko delo v Domžalah, kjer so študenti z dr. Barbaro Lampič, Nejcem Bobovnikom in Juretom Košutnikom iz Občine Domžale najprej spoznali posamezne tipe funkcionalno degradiranih območij, nato pa sami testirali metode zaznavanja in vrednotenja funkcionalno degradiranih območij.

Naslednji dan (sreda, 10. julij) je večina dela zopet potekala v predavalnicah na Oddelku za geografijo. Dopoldanski del je prevzel dr. Rahman Nurković iz Univerze v Sarajevu, Bosna in Hercegovina. Skupaj s študenti je razmišljal o (ne)trajnostni rabi regionalnih virov v Bosni in Hercegovini. Popoldne je dr. Jernej Zupančič govoril o prostorskih virih obmejnih območij.

Četrtek 11. julij je bil že bolj sproščen. Študenti so se skupaj z dr. Boštjanom Rogljem in dr. Simonom Kušarjem odpravili v Koper. O izzivih trajnostnega upravljanja obalnih virov ter izzivih povezanih z vprašanji meje je na razgledni točki v Socerbu spregovoril dr. Boštjan Rogelj. V informacijskem centru Naravnega rezervata Škocjanski zatok se je ekipi pridružil tudi Davor Deranja iz Mestne občine Koper, ki je spregovoril o trajnostnem razvoju v občini Koper in izzivih usklajevanja različnih interesov v prostoru. Sledil je ogled Naravnega rezervata Škocjanski zatok z Bojano Lipej, nato pa prosto za samostojno raziskovanje koprškega mestnega središča.

Poletna šola se je končala v petek 12. julija s presenečenjem. Ker je bila ravno takrat v Sloveniji, je s svojim predavanjem navdušila udeležence poletne šole in druge goste znana ameriška geografinja slovenskega rodu ter prijateljica slovenske geografije dr. Lydia M. Pulsipher iz Univerze Tennessee, Združene države Amerike (slika 3). V svojem predavanju je povezala nekdanjo kolonizacijo in današnje neokolonizacijske procese z načinom rabe regionalnih virov. Po zadnjem odmoru so študenti predstavili rezultate samostojnega dela. Nato pa sta organizatorja poletne šole dr. Simon Kušar in dr. Boštjan Rogelj udeležencem razdelila potrdila o uspešno opravljeni poletni šoli. Študenti so z aktivnim sodelovanjem na poletni šoli lahko pridobili 5 ECTS, ki so jih lahko uveljavili na svojih študijskih programih.

MATJAZ REBOLJ

Slika 1: Iz otvoritve poletne šole.

SIMON KUŠAR

Slika 2: Reševanje regionalnega vira v Občini Vitanje.

MATEJ REBOLJ

Slika 3: Poletno šolo je s svojim obiskom oplemenitila svetovno znana geografinja dr. Lydia M. Pulsipher iz Univerze Tennessee, Združene države Amerike.

Bogat program poletne šole sta dopolnili tudi dve razstavi: literatura s področja regionalnih virov, ki so jo pripravile sodelavke iz Oddelčne knjižnice, ter plakati, ki so prikazovali mednarodno dejavnost Oddelka za geografijo (zasnova in vsebinska priprava dr. Irma Potočnik Slavič).

V dveh tednih medsebojnega druženja so udeleženci poletne šole spletli prijateljske vezi, okrepi se je sodelovanje med Oddelkom za geografijo in sodelavci iz partnerskih oddelkov in fakultet iz Srednje in Jugozahodne Evrope, hkrati je uspelo mednarodnemu občinstvu prikazati dosežke t. i. ljubljanske geografske šole ter promovirati študij geografije na Oddelku za geografijo. Poletna šola je odmevala tudi v domačih medijih (spletišča, Slamniki – glasilo Občine Domžale, prispevek na Radioteleviziji Slovenija, reportaža na *youtube*, ki so jo pripravili na SVRK), s čimer je bil narejen pomemben korak pri prepoznavnosti Oddelka za geografijo v slovenskem prostoru ter promociji geografskega pristopa pri naslavljanju aktualnih razvojnih izzivov povezanih s trajnostno rabo regionalnih virov.

Program, gradiva in fotografije iz poletne šole so dostopni na: http://geo.ff.uni-lj.si/english/georegnet_summer_school2019.

Simon Kušar

Evropski forum Alpbach 2019

Alpbach, Avstrija, 14.–30. 8. 2019

Že več kot 70 let se v dolini Alpbach na Tirolskem (slika 1) vsako leto v drugi polovici avgusta zbirajo predstavniki politike, gospodarstva, znanosti in umetnosti z namenom, da razpravljajo o aktualnih družbenih problemih, dosežkih in razvojnih izzivih tako na evropski kot tudi globalni ravni. Na forum so vedno vabljeni tudi mladi na začetku kariere.

ERIK LOGAR

Slika 1: Dolina Alpbach na Tirolskem že več kot 70 let vsako leto gosti srečanje znanstvenikov, gospodarstvenikov, politikov in umetnikov – Evropski forum Alpbach.

ERIK LOGAR

Slika 2: Eden od letošnjih predavateljev na Evropskem forumu Alpbach je bil Nobelov nagrajenec za ekonomijo, Joseph E. Stiglitz.

Letošnji forum se je osredotočil na vprašanja o razmerju med svobodo in varnostjo. Prvi teden foruma je bil namenjen strokovnim seminarjem, ki jih pripravljajo uveljavljeni strokovnjaki z različnih področij: letos sta bila med izvajalci seminarjev tudi dva svetovno znana ekonomista, dobitnik Nobelove nagrade za ekonomijo, Joseph E. Stiglitz (slika 2), ter posebni svetovalec pri OZN za doseganje ciljev trajnostnega razvoja, Jeffrey Sachs.

V drugem tednu foruma so potekale javne razprave v obliki okroglih miz. Razprave so se med drugim dotaknile – tudi za geografe – zelo aktualnih tematik o migracijah, globalizaciji, vlogi odprtih meja in o digitalizaciji. Univerze, številna podjetja in raziskovalni inštituti so predstavili nova odkritja na področju znanosti in tehnologije, doktorandi pa so imeli priložnost predstaviti svoje disertacije mednarodni publiki.

Dva dneva sta bila namenjena znanosti ter njeni vlogi pri razmerju med svobodo in varnostjo. Razprave so se dotaknile tudi vloge raziskovalcev v današnji družbi in vprašanj njihove družbene (ne)aktivnosti z vidika vse številnejših lažnih novic, naraščajočega vpliva »psevdo-znanosti« in pretiranega poenostavljanja znanstvenih spoznanj v medijih. O vplivu medijev in drugih aktualnih izzivih v družbi na evropski in globalni ravni se je razpravljalo tudi v preostalih dneh, ki so bili namenjeni razpravam z vidika prava, politike, tehnologije in umetnosti.

Forum je bil izvrstna priložnost za izmenjavo novih idej in razširjanje obzorij znanja. Udeleženci so imeli v okviru številnih družabnih dogodkov možnost za širitev mreže poznanstev. Obisk Evropskega foruma Alpach priporočam vsakomur, ki želi osvežiti svoj pogled na aktualne dogodke in tokove sprememb v družbi, hkrati pa spoznavati ljudi, ki jih (raziskovalno) zanimajo sorodna področja in vprašanja. Številni seminarji in razprave so za posameznika svobodomiselnost okolje, kjer lahko sooči lastne poglede s pogledi drugih udeležencev ter zagovarja (in/ali dodatno izoblikuje) svoja stališča.

Erik Logar

Sedmi projektni sestanek ter zaključna konferenca projekta MEDFEST

Tavira, Portugalska, 3.–6. 9. 2019

V začetku septembra so v Taviri na jugu Portugalske potekali sklepni dogodki projekta MEDFEST – *Mediterranean culinary heritage experiences: how to create sustainable tourist destinations* (Sredozemska kulinarčno dediščinska izkušnja: kako ustvariti trajnostno turistično destinacijo). Gostitelj tokratnega srečanja ter zaključne konferenca je bilo Društvo za razvoj in aktivno državljanstvo *In Loco* (Associação *In Loco*) iz Fara.

Prvi dan projektne srečanja smo izkoristili za študijski obisk obalnega zaledja. Prvi postanek smo naredili na eni izmed podeželskih posesti, kjer smo poleg okušanja lokalne kulinarike (slika 1) imeli tudi priložnost aktivnega sodelovanja pri pripravi jedi. Najprej smo zamesili testo za kruh z zelišči in ga spekli v krušni peči, prav tako pa tudi pecivo. Po pokušini smo si ogledali obrat za predelavo plute. Pridobivanje plute, ki je naraven material in ga pridobivajo iz skorje hrasta plutovca (*Quercus suber*), je tradicionalna gospodarska panoga na Portugalskem, hkrati pa Portugalska pokriva okoli 50 % svetovnega povpraševanja po tem materialu. Študijski obisk smo sklenili v Faru, središču portugalske pokrajine Algarve. Gostitelji so poleg večerje za nas pripravili tudi predstavitev priprave ene izmed tradicionalnih portugalskih jedi (slika 2).

Drugi dan smo namenili zadnjemu projektne sestanku. Vodja projekta Nika Razpotnik Visković (ZRC SAZU) je predstavila zaključno fazo projekta ter aktivnosti, ki še sledijo. Posebno pozornost smo namenili ključnemu poročilu in usklajevanju zadnjih aktivnosti.

Tretji dan je bil namenjen zaključni konferenci, ki je potekala v nekdanjem avguštinskem samostanu, ki je bil ustanovljen leta 1542. Glavna tematika konference je bil trajnostni kulinarčni turizem. Predstavitvi projekta so sledile predstavitve lokalnih deležnikov posameznih projektne partnerjev. Spoznali smo nekatere dobre prakse, ki so se uveljavile tudi s pomočjo projekta MEDFEST. V popoldanskem delu

MATTJAZ GERŠIČ

Slika 1: Na predvečer začetka projektnih aktivnosti v Taviri so nas gostitelji pogostili z izdelki lokalne kulinarike.

MATTJAZ GERŠIČ

Slika 2: Prikaz priprave lokalnih jedi v restavraciji v Faru.

Slika 3: Sodelavki in sodelavca pri projektu MEDFEST na ZRC SAZU ter Aleksandra Pelicon in Katja Skok z Društva Planta (deležnik pri projektu) in Barbara Zmrzlikar s Slovenske turistične organizacije, ki je v projektu sodelovala kot pridružen partner.

je bila na sporedu okrogla miza, v kateri so sodelovali svetovalci, ko so jih posamezni projektne partnerji najeli za spremljanje in sprotno ocenjevanje projektne dela.

Zvečer je sledilo odprtje sejma o sredozemski kulinariki, ki je bil že sedmi po vrsti, in se ga je v treh dneh udeležilo več tisoč ljudi. Na sejmu je sodelovalo prek 150 ponudnikov lokalnih kulinarčnih in sorodnih produktov. Svojo stojnico na sejmu je imel tudi projekt MEDFEST, kjer so lokalni deležniki predstavili svojo ponudbo.

S tem sejmom smo glavne aktivnosti pri projektu MEDFEST, ki ga je koordiniral Geografski inštitut Antona Melika ZRC SAZU, sklenili.

Matjaž Geršič

Evropski teden regij in mest v Bruslju

Bruselj, Belgija, 7.–10. 10. 2019

Med 7. in 10. oktobrom 2019 je v Bruslju, v okviru evropskega tedna regij in mest, ki ga vsako leto organizirata Evropski odbor regij in Evropska komisija, potekala konferenca z naslovom »Evropa je lahko več ... zaradi kohezijske politike«. Namen dogodka je predstaviti, kako evropska kohezijska politika spodbuja regionalni razvoj in prispeva k zmanjšanju razvojnih razlik med regijami. Na dogodku se vsako leto zbere več tisoč predstavnikov evropskih institucij, lokalnih in regionalnih oblasti, raziskovalcev, strokovnjakov in predstavnikov medijev. Dogodek omogoča izmenjavo dobrih praks, znanja in izkušenj na področju regionalnega razvoja ter razvoja mest. Evropski teden regij in mest je največji dogodek namenjen političnemu obveščanju o razvoju kohezijske politike ter ozaveščanju odločevalcev o pomenu regij in mest pri oblikovanju politik Evropske unije. Na dogodku poteka izmenjava dobrih praks

s področja gospodarskega razvoja in socialne vključenosti, čezmejnega sodelovanja, javno-zasebnih partnerstev, regionalnih inovacij in lokalnega razvoja.

Letošnji dogodek je potekal v konferenčnem centru Square, Evropskem parlamentu, Evropskem odboru regij in nekaterih drugih lokacijah v Bruslju.

Dogodka se je udeležilo preko 9000 udeležencev iz več kot 70 držav. Več kot 1000 govorcev je v štirih dneh predstavilo svoje prispevke na več kot 300 predavanjih. Srečanje je bilo vsebinsko razdeljeno na šest tematskih sklopov: 1) prihodnost Evropske unije ter vloga regij in mest, 2) pametnejša Evropa, 3) Evropa bližje državljanom, 4) bolj zelena Evropa, 5) bolj družbeno vključujoča Evropa in 6) bolj povezana Evropa: mobilnost.

Dogodka sva se udeležili dve predstavnici Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU. Udeležili sva se predavanj in delavnic s področij sodelovanja civilne družbe v odločevalskih postopkih, vloge razvoja podeželja za regionalni razvoj, razvoja manj razvitih in demografsko ogroženih območij, doseganja in spremljanja ciljev trajnostnega razvoja ter izboljšanja trajnostne rabe zemljišč in naravovarstvenih rešitev.

Več informacij o dogodku je dostopnih na: <https://europa.eu/regions-and-cities/>.

Daniela Ribeiro, Maruša Goluža

Uvodno srečanje partnerskih institucij v okviru projekta »100 % lokalno«

Val Poschiavo, Švica, 9.–13. 10. 2019

V švicarski občini Val Poschiavo (slika 1) že več let uspešno razvijajo pristop »100 % lokalno«. Z njim spodbujajo lokalne proizvajalce hrane, gostince in druge deležnike k uporabi pridelkov in surovin izklju-

SPELA LEDINEK LOZEJ

Slika 1: Udeleženci uvodnega srečanja v središču Poschiava.

SPELA LEDINEK LOZEJ

Slika 2: Peka tradicionalnega kruha iz izključno lokalnih sestavin.

čno iz domače občine (slika 2). To ima ugodne učinke na lokalni družbeno-gospodarski razvoj: razvijajo se mreže medsebojnega sodelovanja, krepijo se lokalni gospodarski tokovi, vse bolj uspešno pa s tem pristopom v občino privabljajo tudi turiste, ki cenijo trajnostno naravnano turistično ponudbo.

Namen 18-mesečnega projekta »100 % lokalno«, ki ga financira Evropski parlament v okviru sklada ARPAF II, je preveriti možnosti za razvoj tega pristopa na štirih študijskih območjih alpskih držav: v Unterengadinu/Bassa Engadina v Švici, v Pitztalu na avstrijskem Tirolskem, v Parku Julijskih Predalp in v Alta Val Venosti/Obervinschgau v Italiji ter v Občini Bohinj v Triglavskem narodnem parku v Sloveniji.

Na uvodnem srečanju oktobra 2019 so se predstavniki partnerskih institucij (projekt vodi Inštitut za regionalni razvoj EURAC v Bolzanu v Italiji, partnerji pa so ZRC SAZU iz Slovenije ter Università della Svizzera italiana in Polo Poschiavo iz Švice) podrobneje seznanili s časovnim in vsebinskim potekom faz projekta. Sledil je ogled primerov dobrih praks – kako v Val Poschiavu pristop »100 % lokalno« uresničujejo lokalni pridelovalci in predelovalci hrane, gostinci in ostali turistični ponudniki. V interaktivnih delavnicah so bila predstavljena tudi sodelujoča študijska območja, opravljene pa so bile tudi že prve analize o možnostih prenosa pristopa »100 % lokalno«. Projekt se bo nadaljeval z organizacijo delavnic na študijskih območjih, s katerimi se bodo v lokalni skupnosti preverile možnosti za prenos dobrih praks.

Erik Logar

Vmesna konferenca projekta TRANS-BORDERS

Bautzen, Nemčija, 7. 11. 2018

Saško ministrstvo za gospodarstvo, delo in promet je v nemškem Bautznu (lužiškosrbsko Budyšin) 7. novembra 2018 organiziralo vmesno konferenco projekta TRANS-BORDERS, sofinanciranega iz programa Interreg Srednja Evropa. Prvi del konference je bil namenjen predstavitvam prvih rezultatov projekta TRANS-BORDERS na pilotnem območju tromeje med Češko, Nemčijo in Poljsko ter Slovenijo in Avstrijo. V drugem delu konference so bile predstavljene dobre prakse in izkušnje na temo izboljšanja čezmejnih železniških povezav v drugih evropskih obmejnih območjih. Ena med njimi je na primer trikotnik med Nizozemsko, Nemčijo in Belgijo, kjer s projektom *EurekaRail* pripravljajo uvedbo več regionalnih čezmejnih železniških potniških linij, ki bodo povezovale belgijska Liège in Antwerpen, nizozemske Maastricht, Heerlen in Wert ter nemški Aachen. Predstavljena je bila tudi kompleksna študija vseh nedelujočih čezmejnih železniških povezav v Evropski uniji. V sklopu konference je bil organiziran ogled tovarne vlakov Bombardier v Bautznu. Problematika čezmejnega javnega potniškega prometa, o kateri se je razpravljalo na konferenci, je bila v praksi prikazana na naslednjem javnem promocijskem dogodku, ki so se ga udeležili tudi partnerji projekta.

9. aprila 2019 sta okraj Liberec na Češkem in KORID LK, ki je upravljavec javnega potniškega prometa v okraju Liberec, organizirala krožno vožnjo s potniškim vlakom na območju tromeje med Češko, Poljsko in Nemčijo. Potniška vlakovna kompozicija *Siemens Desiro*, ki edina omogoča prevoz po železniškem omrežju vseh treh držav, je na 119 km dolgi vožnji; 40 km na Češkem, 22 km na Poljskem, 30 km v Nemčiji in 27 km na Češkem peljala prek postaj Liberec, Mnišek u Liberce, Frýdlant v Čechách, Zawidow, Görlitz, Krzewina Zgorzelecka, Zittau, Hradek nad Nisou in nazaj v Liberec.

Med železniškima postajama Frýdlant v Čechách na Češkem in Zawidow na Poljskem je prvič po koncu druge svetovne vojne zopet peljal potniški vlak. To je bil tudi prvi potniški vlak, ki je pripeljal v Zawidow po letu 1991, ko so poljske železnice ukinile lokalni potniški promet do tega obmejnega kraja. Na peronu pred poslopjem opuščene železniške postaje so poljski gostitelji organizirali kulturno umetniški program v obliki krajše gledališke igre na prostem, ki je na humoren način prikazala premagovanje razdalj z železniškim potniškim prometom v tem delu Evrope. Pred drugo svetovno vojno je bilo to območje odlično povezano z evropskim železniškim sistemom. Ob dnevnem vlaku med Wrocławom in Parizom, so vozili še mnogi drugi do pomembnejših regionalnih središč.

Na postaji Görlitz v Nemčiji je bila uradna tiskovna konferenca, kjer so predstavniki poljske regije Spodnja Šlezija, nemške dežele Saške ter okrožja Görlitz izpostavili pomen elektrifikacije železniške proge med poljskim Wrocławom in nemškim Dresdnom – predvsem na nemškem odseku, saj so dela na poljskem odseku že v zaključni fazi.

Železniška proga med mestoma Görlitz in Zittau v Nemčiji štirikrat prečka državno mejo med Nemčijo in Poljsko. Železniška postaja Krzewina Zgorzelecka leži na Poljskem, deluje pa kot železniška postaja za nemško mesto Ostritz na drugi strani reke Lužiška Nisa. To je posledica razmejitve po drugi svetovni vojni, ko je bilo to ozemlje predvojne Nemčije razdeljeno med Poljsko ter novo državo Nemško demokratično republiko. Železnica s te postaje vodi le do elektrarne Turów, nekdanja pa je bila speljana tudi do mesta Bogatynia. To je poljski ozemeljski žep stisnjen med Češko in Nemčijo, kjer leži pomemben premogovnik.

Predstavljena je bila tudi načrtovana redna avtobusna potniška čezmejna proga Hrádek nad Nisou (Češka)–Zittau (Nemčija)–Bogatynia (Poljska)–Frýdlant (Češka)–Swieradów Zdrój (Poljska).

Obeh dogodkov sva se z Geografskega inštituta Antona Melika ZRC SAZU udeležila popisana.

Primož Pipan, Matej Gabrovec